

Asia: VN/28554/2025

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Euroopan unionin hiilirajamekanismia koskevan asetuksen toimeenpanosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Elinkeinoelämän keskusliitto EK kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta laiksi, jolla pannaan täytäntöön EU:n hiilirajamekanismiasetuksen (CBAM) muutokset ja luodaan kansalliset säännökset seuraamusmaksuista ja niitä koskevista joustoista.

Suomi tavoittelee ilmastoneutraalisuutta vuodelle 2035 ja elinkeinoelämä on keskeisessä roolissa vähähiilisen talouden rakentamisessa. Hiilirajamekanismi muodostaa keskeisen sääntelyinstrumentin EU:n ilmastopolitiikassa hiilivuodon ehkäisemiseksi suhteessa maihin, joissa sovelletaan alempitasoisia ilmasto- ja ympäristösääntelyjärjestelmiä. EK pitää tärkeänä, että hiilirajamekanismista saadaan luotua toimiva ja vaikuttava instrumentti.

Hiilirajamekanismi on uusi sääntelyinstrumentti EU:n ilmastopolitiikan välineistössä, mikä korostaa systemaattisen valmistelun, kattavien vaikutusarvioiden ja tiiviin sidosryhmävuorovaikutuksen merkitystä kansallisesti ja EU-tasolla.

Lausunnon pääkohdat:

EK kiittää, että hallituksen esitys toimeenpanee EU-asetuksen velvoitteet hyödyntäen asetuksen tarjoamat mahdollisuudet joustoihin ja kansalliseen harkintavaltaan seuraamusmaksujen osalta.

Yleistä

EK pitää keskeisenä, että kansallinen sääntely toteutetaan yhdenmukaisesti EU-lainsäädännön kanssa, ilman lisävaatimuksia, jotka voisivat muodostaa suomalaisille yrityksille kilpailuhaittaa. Lakiluonnos vastaa näihin tavoitteisiin hyvin.

Hallituksen esityksessä kansallinen liikkumavara hyödynnetään pääosin harkitusti, ja ratkaisut ankkuroidaan suoraan EU-asetuksen (EU) 2025/2083 velvoitteisiin. Seuraamusmaksujen joustot tuodaan lakiin sitovasti, kuten EU-sääntely edellyttää, eikä kansallisia lisäelementtejä tai rinnakkaisia menettelyitä luoda. Tämä on yritysten näkökulmasta perusteltua ja selkeyttää sääntelykehikkoa.

EK korostaa kuitenkin, että CBAM-järjestelmä tuo yrityksille huomattavia tiedonkeruu- ja raportointivelvoitteita erityisesti kolmansien maiden toimitusketjuista. Siksi on tärkeää, että kansallinen viranomaisohjeistus tukee ennakoitavuutta ja riskiperusteista valvontaa eikä aiheuta ylimääräistä hallinnollista taakkaa.

Kokonaisuutena esitys on kannatettava, mutta EK nostaa esiin muutamia kilpailukyvyn, sääntelyn selkeyden ja toimeenpanon ennakoitavuuden kannalta tärkeitä kehityskohteita.

Muut huomiot

EK pitää hyvänä, että EU-asetuksen mahdollistamat seuraamusmaksujen alennusperusteet (kolmannen osapuolen virheet, vähäinen kynnysarvon ylitys ja 17 artiklan 7a tapaukset) sisällytetään kansalliseen lakiin. EK korostaa kuitenkin seuraavaa:

- yrityksille tulee tarjota selkeä linjaus siitä, mitä dokumentaatiota edellytetään kolmansien maiden virheellisistä tiedoista, jotta tietojen puutteellisuus ei johda perusteettomiin sanktiouhkiin.
- seuraamusmaksujen alentamiskriteerejä on perusteltua täsmentää ohjeistuksessa, jotta toiminnanharjoittajat voivat ennakoida velvoitteensa ja oikeusturvansa.

EU:n uusi 50 tonnin massaperusteinen kynnysarvo vapauttaa suuren osan pk-yrityksistä CBAM-velvoitteista. EK pitää tärkeänä, että:

- Tullin ohjeistus varmistaa selkeän seurannan ja yksinkertaiset menettelyt, erityisesti satunnaistuojille.

- kansallinen toimeenpano ei johda kaksoisraportointiin tai kansallisiin lisäselvityksiin, jotka voivat kumota EU-tason keventämisvaikutukset.

CBAM-järjestelmä edellyttää yrityksiltä päästötietojen keräämistä useista kolmansista maista, mikä on haastavaa ja aiheuttaa epävarmuutta. EK pitää tärkeänä, että:

- viranomaiset tarjoavat selkeät ohjeet ja tulkintaperiaatteet tilanteisiin, joissa täydellisiä tietoja ei voida saada
- komissio edistää ja tukee toimivien todentajamarkkinoiden syntymistä.

EK korostaa, että CBAM:n toimeenpanon tulee tukea pitkän aikavälin investointeja ja markkinaehtoista siirtymää vähähiilisiin ratkaisuihin. Siksi on tärkeää, että:

- valvonta ja tulkinnot eivät johda suomalaisille toimijoille EU-kilpailijoita tiukempiin vaatimuksiin.
- kansallinen sääntely tukee toimitusketjujen kehittämistä, hiilen hinnoittelun ymmärrettävyyttä ja ennakoitavaa investointiympäristöä.
- yrityksille tarjotaan riittävä siirtymäaika ja viranomaisresursseja suunnataan yritysneuvontaan.

Yhteenveto

EK pitää myönteisenä, että hallituksen esitys ei sisällä kansallisia lisävelvoitteita, vaan se keskittyy EU:n hiilirajamekanismiasetuksen toimeenpanoon yhdenmukaisesti ja hallinnollista taakkaa lisäämättä. Lähestymistapa tukee Suomen ja EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista ja vahvistaa yritysten mahdollisuuksia kehittää vähähiilisiä ratkaisuja.

EK korostaa, että toimeenpanon onnistuminen riippuu jatkossa ennen kaikkea selkeästä viranomaisohjeistuksesta, riskiperusteisesta valvonnasta ja yrityksiä tukevasta neuvonnasta.

EK ilmaisee huolensa siitä, että todentajamarkkinoiden nykyinen kehityssuunta on epäselvä. Toimivat todentajamarkkinat ovat edellytys sille, että yritykset voivat välttää oletusarvojen käyttöä ja niistä seuraavia korkeita kustannuksia. Erityisesti tämä huomioiden on tärkeää, että todentamattomien päästöjen yhteydessä hyödynnetyt oletusarvot eivät ole kohtuuttomat, jotta

CBAM ei aiheuta kohtuuttomia kustannuksia yrityksille tilanteessa, jossa järjestelmää rakennetaan ja tuojayrityksen mahdollisuus tiedonsaantiin todellisista päästöarvoista voi olla erityisen vaikeaa.

Lopuksi EK haluaa kiittää työ- ja elinkeinoministeriön sekä Tullin aktiivisuutta ja hyvää vuoropuhelua hiilirajamekanismin lainsäädäntöä ja toimeenpanoa koskien.

Heinonen Ulla
Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Karila Arttu
Elinkeinoelämän keskusliitto EK